

REVISTA ECONOMICĂ

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Banca Poporală” Dej, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreană”, „Bistrițana”, „Boșșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare” Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chiorana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia” Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Industria”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Seldăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărandeana”, „Zlăgnea”, „Agricola”,
insofire economică de magazin și anticipațiuni, Hunedoara.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
IOAN I. LAPĂDATU.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul IX.

Sibiiu, 2 Iunie 1907.

Nr. 22.

Concurența.

I.

În raportul unei bănci străine cetim că, concurența ce i-s'a făcut prin un institut de bani de nou înființat în comuna sa, i-a cauzat — deși afacerile i-s'au mărit în mod neobicit — o reducere simțitoare a profitului anual. Cauza? A trebuit să reducă mult dobânda împrumuturilor.

*

Gândindu-ne la mulțimea băncilor noastre, al căror număr crește văzând cu ochii cu toate că nu în puține părți, în una și aceeași localitate, se află și câte două-trei, vrând-nevrând trebuie să ne dăm samă de situațiunea ce le-o va crea concurența ce se va desvoltă și de rezultatele materiale și morale ce le vor putea arăta în viitor. Căci e mai presus de orice îndoială că și la băncile noastre se vor ivi aceleași apariții ca și la banca străină de care amintirăm mai sus. Băncile noastre încă vor trebui să lucreze mai ieftin, să se mulțamească cu o diferență de etalon mai mică, diferență care numai așa va putea produce oarecare profit dacă băncile și vor înmulți capitalurile de circulațiune. Etalon redus, profituri mai mici și capitaluri de circulațiune înmulțite sunt tot atâtea momente cari în trei-patru ani de zile vor trebui să se arete în bilanțurile celor mai multe dintre băncile noastre. Și luăm ca sigur aceasta cu atât mai mult cu cât odată cu privilegiul de a lucra fără concurență, vor încetă și acele stări fericite cari celor mai mulți ne dedeau putința de a face plasări în condițiunile cele mai favorabile și de a arăta rezultate materiale adeseori mai mult decât frumoase.

*

Contra unei concurențe naturale ce s'ar desvoltă între băncile române, din punct de

vedere național-economic, din punct de vedere al intereselor bine pricepute ale popoului și institutelor noastre financiare, cu greu s'ar putea ridică argumente serioase. Din contră o concurență solidă și dreaptă numără avantajii peste cari nu se poate trece prea ușor. Așa de ex. o urmare bună a concurenței ar fi — cum am spus — că băncile noastre vor fi silit să lucreze cu un etalon mai redus, prin cecece desigur se va ușură în măsură simțitoare cametele grele ce, în parte, le supoartă și azi poporul de jos. Tot asemenea — ca să poată aduce nouă capitaluri în circulațiune cu cari să contrabalanseze măcar în parte reducerea veniturilor, ce în mod firesc o va cauza scăderea etalonului — vor fi oarecum silit băncile noastre să și perfecționeze organizațiunea lor, pentruca prin aceasta să poată merita tot mai mult încrederea cercurilor financiare și a publicului mare. Așa fiind, dacă concurența n'ar avea alte urmări bune decât numai ușurarea sarcinilor popoului și perfecționarea organismului de bancă, noi, ale căror scopuri ultime nici nu pot fi altele, n'am avea nici un cuvânt de a cârti încontra ei.

Da, dar concurența poate avea și urmări păgubitoare, mai cu samă dacă nu e purtată deschis, sincer și cu precauțiunea de lipsă. Și tare ne temem — după cât am putut observa și experia până acum — că concurența dintre băncile noastre va fi mai mult păgubitoare decât folositoare. Pentrucă tocmai prin faptul că vom fi siliți a reduce etalonul la împrumuturi, cecece va fi un bine netăgăduit pentru clientela băncilor române, se poate lezne întâmplă că râvna de câștig să ne ademenească la o plasare exagerată a capitalurilor străine, deci la o acțiune nu numai fără rost ci și periculoasă, fiind împrunată cu mari rizicuri.

Aceasta nu este numai convingerea scrii-

torului acestor rânduri, ci a tuturor acelor cari cunosc împrejurările între cari se acordă azi creditele. N'avem decât să asemănăm garanțiile ce se dau de prezent cu cele ce se dedeau înainte de asta cu câțiva ani pentru siguranța creditelor, și ne vom convinge că vorbele nu ni-s exagerate și temerile nu ni-s neîndreptățite. Ori, n'avem decât să cercetăm datoriiile singuraticilor dela diferitele bănci și vom vedea că mai tot la al zecelea caz, acestea întrec mult averea mobilă și imobilă a lor. Iar dacă ne întrebăm ce dovedesc toate acestea? nu putem răspunde alta decât că plasarea capitalurilor se face cu mai mult zel decât precauțiune.

Nu voim să zicem că aceasta stare de lucruri ar fi particulară băncilor și clientelei românești. Așa e pretutindenea în țara noastră. Aceasta însă n'o spunem ca o scuză, ci ca avertismentul unei boli generale în care am căzut și de care cu deosebire noi cei avizați atât de mult la sănătatea faptelor și moravurilor noastre trebuie să ne vindicăm cât mai curând.

Cauzele cari au provocat aceste stări de lucruri sunt multe. Toate însă se reduc la concurența nefirească ce ni-se face și ce ni-o facem, concurență căreia dacă nu-i vom face cap sau pe care dacă nu o vom îndrepta pe calea cea adevărată, ne va putea cauza multe greutăți și mari pagube.

Ce e dar de făcut?

I. I. L.

Reforma institutelor de bani.

II.

Despre fondul de pericol și modul de plasare al depozitelor.

Sub fond de pericol înțelegem fondul comun pe care l-ar alcătui și adună institutele de bani (și eventual alți factori) pentru caz, când fie din reacredință, fie din cauza conducerii iraționale sau în urma unor pierderi mari vre-un institut de bani ar ajunge în stare de insolvență și nu și-ar putea plăti depozitele în întregime. Precum arată deja numele lui, la fondul acesta s'ar apela numai, când este pericol, când adică s'ar păgubi deponenții, pentru că la escontarea altor creditori nu se poate folosi. Va să zică, pe când obligarea institutelor de bani de a-și plasa o parte a pasivelor lor într'un mod anumit, urmărește scopul de a asigura după posibilitate solvabilitatea institutului, pe atunci fondul de pericol funcționează numai când insolvența este deja aci și deponenții nu pot fi escontati din averea existentă. Dacă insolvența provine din pierderea unei părți a averii, atunci suma ce lipsește pentru deplina împăcare a deponenților s'ar acoperi din fondul de pericol. Dacă însă insolvența ar fi numai o urmare a imobilizării activelor, și depozitele și-ar avea acoperirea, dar în active, cari de prezent nu se pot valoră, atunci, după enunțarea licui-

dațiunii s'ar licuida din fondul de pericol un împrumut. Fondul de pericol ar fi menit să dea mână de ajutor (tot în formă de împrumut) și în caz când direcțiunea unui institut pentru a preveni insolvența ori a împiedeca pierderile de mai înainte, ar hotări liquidarea institutului. Intrucât activele nu se pot imediat încasa și, din motivul acesta depozitele nu se pot plăti, se poate da împrumut din fondul de pericol.

Fondul de pericol propus de mine are în multe privințe aceiaș menire, ca și „fondul institutelor de bani” resp. „fondul de asigurare regnicolar” propuse mai înainte de d-nii F. Székely resp. L. Horánszky, dar se și deosebește în multe privințe și esențial de aceea. Nota comună este, că toate trei fondurile servesc interesele deponenților, dar se deosebesc prin aceea, că pe când celelalte două fonduri sunt menite a garanta solvabilitatea institutelor de bani, pe atunci fondul de pericol ar intra în activitate numai după ce institutul s'a declarat deja insolvent și este temere, că N. N. va primi din depozitul său în sumă de K 100 numai K 80. Diferința de K 20 trebuie acoperită din fondul de pericol. Că oare fondul acesta își reprimește mai târziu cele K 20 ori le perde, pe N. N. nu-l privește. Lucru principal este, ca în Ungaria deponenții să fie necondiționat siguri, că își reprimesc între toate împrejurările banii plasați spre fructificare la vre-un institut de bani; că la nici un caz nu sunt expuși ca, din cauza administrației necinstite, neglijente ori nepricepute a institutului, în care s'au încrezut, să-și peardă economiile făcute cu muncă amară. Chestiunea nu o înțeleg așa, că fondul de pericol să asigure solvabilitatea neîntreruptă a institutelor de bani, ci, pentru a ajunge la aceasta, institutelor de bani să li-se impună modul cum au să plaseze o parte a pasivelor lor. Aceasta însă, precum se va arăta în cele următoare mai pe larg, încă nu este de ajuns, ci trebuie totodată stabilit, când și în ce mod are să intre în acțiune fondul de pericol; la tot cazul după mobilizarea tuturor celorlalte părți de avere, ce se pot valoră, pentru că totala epuizare a acestui fond din partea unui institut ajuns insolvent este după părerea mea ultima ratio.

Crearea fondului de pericol la tot cazul ar poartă foarte mult încrederea publicului față de institutele de bani, fiindcă ar provoca în capitaliști cu tot dreptul sentimentul siguranței și liniștei absolute. De aici urmează că la crearea și sporirea fondului de pericol trebuie să-și dea concursul atât institutele de bani interesate, cât și deponenții nu mai puțin interesați. Căci ar fi nedrept a impune sarcina creării acelui fond numai institutelor de bani, când prin el capitaliștii scapă cu totul de orice rizic; este deci echitabil să contribuie și deponenții cu ceva la crearea fondului din chestiune.

Se naște însă marea întrebare, cum? Atâta este sigur, că a face detrageri din capital nu este iertat, prin urmare contribuirea la fondul de pericol poate cădea numai în sarcina venitului, a intereselor. Nici la totala ridicare a capitalului nu prea poate fi supus deponenții la contribuțiune, pentru că de siguranța, ce i-o oferă fondul de pericol se bucură în timpul când banii săi sunt depuși la institut. Singura modalitate echitabilă și justă este prin urmare, ca deponenții să contribuie la sporirea fondului de pericol atunci, când i-se capitalizează interesele, înțelegând aci și interesele, ce-i compet și i-se plătesc când își ridică total banii dela institut.

Echitabil este mai departe, ca deponenții mare să contribuie cu mai mult la fondul de pericol, decât

cel mic, fiindcă pentru el siguranța absolută este de însemnătate mai mare.

Se va face obiecțiunea, că nu este permis a impovăra cu noue impozite capitalul, al căruia venit și așa este supus conform legii la o contribuțiune de 10%. Răspunsul este, că aceasta contribuție fixată în mod echitabil, nu trebuie considerată ca o nouă impovărare a capitalului, fiindcă în schimbul ei se oferă un contraserviciu efectiv în siguranța absolută, pe care azi deponenții încă nu o au. Nu-mi scapă din vedere nici împrejurarea, că deodată cu reforma institutelor de bani va urma și modificarea legii referitoare la contribuțiunea de rentă. Dacă de fapt statul va impune institutelor de bani un anumit mod de plasare a unei părți a pasivelor, atunci el va avea un mare folos din aceasta reformă, fiindcă se deschide valorilor de stat o nouă și largă piață; de altă parte institutelor de bani încă li-se impun sarcini, fiindcă veniturile pasivelor astfel plasate, vor fi probabil mai mici, decât sunt azi, când dreptul de plasare este nelimitat. Institutele de bani pot prin urmare cu tot dreptul aștepta o desdaunare oarecare de la stat, ceea ce se poate ajunge prin modificarea articol. de lege VII. din 1883 referitor la contribuțiunea de rentă.

Introducerea minimalului de rentă scutit de contribuțiune nu însemnează mare pierdere pentru stat (care se poate despăgubi și pe altă cale), de altă parte scutirea de contribuțiune a unei anumite sume a venitului de interese ar atrage multe depozite mici la institutele de bani, cari în acestea ar afla despăgubire pentru jertfele, ce le aduc în interesul asigurării depozitelor.

Intrebare este ce sacrificiu se așteaptă de la institutele de bani sub titlul acesta și pe ce bază să se facă calculațiunea?

Interesele plătite după depozite nu prea pot servi ca directivă, fiindcă cantitatea intereselor nu reoglindează deajuns suma depozitelor. Prin urmare se poate întâmpla, ca un institut de bani din un ținut mai sărac, care în urma referințelor sale locale dă deponenților săi interese mari, să contribuie relativ cu o sumă mai mare la fondul de pericol, decât un alt institut din un ținut mai mănos, care deși rebonifică interese mai mici, totuși dispune de depozite neasemănat mai mari. Se poate întâmpla mai departe și aceea, că contribuțiunea convenită după interese institutele de bani sau o pun în sarcina deponentului ca și darea, sau o iau asupra lor, dar o pun apoi în sarcina debitorilor lor. Ambele sunt rezultate desavantajoase, deci de evitat.

Satorirea contribuției în fondul de pericol în o anumită sumă exprimată în procente ori pro mille a totalității depozitelor încă nu o află practică. E întrebare, că oare în zilele, în cari este a se satori baza contribuției, adecă starea depozitelor, suma acestora nu este mai mică ori mai mare decât media ordinară? Va să zică, de ce se plătească respectivul institut mai puțin resp. mai mult, decât trebuie? Trebuie căutată o bază de calculare stabilă, nu prea schimbăcioasă, care să reoglindeze cât se poate de fidel media anuală a situației depozitelor institutelor de bani.

Modalitatea de a lua de bază la calcularea contribuției an de an profitul net realizat conform bilanțului încă nu se poate accepta. Fondul de pericol servește pentru asigurarea depozitelor. Prin urmare nu e motivat, ca un institut de bani, care deși are depozite mari, dar din o cauză oarecare nu este în stare să arete nici un câștig sau arată numai un câștig modest, să nu contribuie cu nimic la fondul de pericol, pe când institutelor de bani cu depozite mici,

dar cari își incheie bilanțul cu câștig frumos, să li-se impună sarcini mai mari.

Deoarece crearea fondului de pericol se poate aștepta numai dacă reforma institutelor de bani va fi introdusă prin lege și fiindcă deodată cu introducerea reformei legea necondiționat va impune institutelor de bani modul de plasare a unei părți a pasivelor — cea mai naturală și sigură bază pentru calcularea contribuției periodice la fondul de pericol ar fi: venitul de interese al fondului de rezervă comun, ce l-ar crea institutele de bani în senzul legii și care ar forma contrapozitia unei părți a pasivelor lor. Legea probabil va pretinde plasarea unui anumit procent a mediei pasivelor arătate într'un period fix. Aceasta sumă medie va reoglinde totodată destul de fidel și situația medie a depozitelor spre fructificare a singuraticelor institute de bani. Este prin urmare motivată calcularea contribuției la fondul de pericol după venitul de interese al acelei sume. În modul acesta nu se impun institutelor de bani sarcini mari.

Efectuirea reformei institutelor de bani, reclamă instituirea unui organ administrativ și de control destul de costisitor (cameră, conziliu sau alt centru). Cheltuielile acestui organ vor fi a se acoperi din interesele fondului. Plusul se va adăuga la fond, până ce acesta ajunge la o anumită sumă dinainte hotărâtă. Fondul se va augmenta, până va corăspunge la 1—2% ale totalității depozitelor tuturor institutelor de bani din Ungaria. Când va trece peste suma aceasta, plusul va fi a se întrebuința, amăsurat hotărârii organului central administrativ al fondului, pentru scopuri filantropice sau de utilitate publică.

Fondul de pericol ar fi să se plaseze exclusiv în hârtii de stat ungare.

Fondul de pericol, intrucât asigură integritatea depozitelor, împlinește numai în parte condițiunile reclamate de siguranța institutelor de credit. Mobilitatea încă nu este asigurată cu nimic, deși este de mare importanță; pentru că cele mai multe institute de bani, cari în trecut au ajuns în calamități, au avut să întimpine greutăți nu atât din cauza activelor lor peste tot nerealizabile, cât mai mult, că față de pasivele lor au avut active, bune de altcum, cari însă momentan nu se puteau preface în bani sau se puteau preface numai cu pierderi mari.

Prin urmare banca trebuie deja în timpuri normale, din momentul când primește bani străini spre fructificare, să se cugete la eventualitatea, că în o bună dimineață depozitele se vor anunța resp. ridică eventual în masse, când va trebui să fie în stare a satisface iute și fără întârziere cererile creditorilor săi. Vestea că banca plătește cu întârziere sau greu depozitele se lățește cu iuteala fulgerului și neîncrederea publicului față de institut crește ca o lavină; din contră, experiența a dovedit, că mijlocul cel mai sigur pentru liniștirea publicului alarmat este a plăti depozitele fără nici o vorbă, ba a plăti eventual chiar și sume, legate de altcum de termen de anunț. Iar pentru a o putea face aceasta institutul trebuie să se îngrijască încă din bună vreme de o rezervă de valori, cari necondiționat se pot preface în bani; aceasta rezervă trebuie creată deja din momentul, când institutul primește prima depunere și augmentată de aci încolo totdeauna în proporție cu suma depozitelor administrate.

Nu este deajuns a pretinde în teorie, ca o parte a pasivelor, va să zică o anumită cnotă a rezervelor și pretenziunii creditorilor să fie plasată „în valori mobile, cari se pot preface oricând cu înleznire în bani“, pentru că în praxă teoria aceasta s'a dovedit a

fi foarte elastică. Privitor la plasarea fondului de siguranță, toate proiectele ivite până acum conțin dispoziții extrem de liberale. Nu consider de acceptabilă propunerea ca fondul de asigurare al pasivelor să se plaseze în cambii, emisiuni private, împrumuturi-lombard. Cine garantează, că în cazul unei crize și neîncrederi generale valorile acestea se pot necondiționat preface în bani? În bani gata nu poate fi ținut fondul, fiindcă ar fi prea mare pierderea de interese. Trebuie deci căutată o plasare fructiferă și aceasta poate fi numai plasarea în valori, pe cari ultimul izvor de bani, banca de emisiune, dă necondiționat împrumut: în obligațiuni de stat. Acestea de fapt sunt rezerve mobile. Din motivul acesta va trebui plasat „fondul de rezervă comun al institutelor de bani” — cum ar fi să se boteze fondul contemplat — în preponderanță în hârtii de stat, pe când o anumită parte a fondului, poate 5—10% ar trebui ținută permanent în bani gata pentru eventuale trebuințe urgente.

La crearea și administrarea acestui „fond de rezervă comun al institutelor de bani” se ivesc următoarele întrebări:

- a) Cari sunt pasivele, a căror mobilitate este chemat a o asigura fondul de rezervă amintit?
- b) A câta parte a acestor pasive trebuie plasată?
- c) Modalitățile liquidării fondului;
- d) Cine și cum administrează fondul?

Cercetând bilanțurile institutelor de bani aflăm între pasive de regulă următoarele poziții mai principale:

Capitalul societar. Este proprietatea acționarilor; capitalul acestora, pus în întreprindere, nu se poate anunța, nici revoca. Capitalul investit îl poate reprimi acționarul numai dacă transmite dreptul de proprietate al acțiilor, adică vinde acțiunile. Dela institut însuș acest capital nu poate fi retras. De plasarea mobilă a capitalului societar conducătorii institutului nu trebuie să se îngrijască, căci normativă este numai siguranța și rentabilitatea; prin urmare aici capitalul societar nu vine în considerare.

Fondul de penziune și alte fonduri cu excepțiunea fondului de rezervă. Servesc de cele mai multeori scopuri filantropice. Principalul este și aici siguranța și rentabilitatea; din punctul nostru de vedere asemenea nu vin în considerare.

Obligațiuni (Scrisuri fonciare). Acestea le sunt contrapuse în active pretenziunile de împrum. ipototecare, cari servesc exclusiv pentru acoperirea scrisurilor fonciare.

Accepte. Credite, cărora le sunt contrapuse active, scadente de regulă în același timp sau deja de mai înainte.

Alte pasive. Sub poziția aceasta occură de regulă afaceri tranzitoare d. ex. reporturi. Contrapozitia lor o formează valorile, cari au format obiectul afacerii.

Cu ultimele trei poziții nu este necesitate a ne ocupa mai deaproape. Sunt tot pasive, cărora le-a premers crearea activelor. Scrisurile fonciare se emit pe baza împrumutului ipotecar acordat de mai înainte, trata o prevede bancherul sau banca cu subscrierea de acceptare numai după primirea acoperirii; avansul de efecte (Împrumutul-Lombard) se licuiează numai după depozitarea efectelor (hârtiilor de valoare). La primirea de depozite dincontră se nasc mai întâi pasive și este o întrebare a viitorului, că ele în ce active se vor plasa. Aceasta deosebire esențială încă justifică modul de administrare diferit al pasivelor formate din depozite, abstrăgând de împrejurarea, că pa-

sivele amintite mai sus, având scadențe fixe, ce se pot prevedea, sunt mai puțin primejdioase pentru mobilitatea neîntreruptă a institutului, decât depozitele. cari tocmai în timpurile cele mai critice trebuie considerate ca pasive scadente „la vedere”.

Rămân fondurile de rezervă și depozitele spre fructificare și în Cont-curent.

Se naște întrebarea, că în caz când se iau deja precauțiunile necesare pentru siguranța și mobilitatea acestor poziții, adică a pasivelor „de natură gingașă”, mai este de lipsă a impune institutelor de bani plasarea a unei părți a fondurilor de rezervă? Răspunsul la această întrebare este fără îndoială identic cu cel dat referitor la capitalul societar: că rezervele sunt proprietatea băncii, creditorii nu le pot pretinde înapoi, mobilitatea lor este deci irelevantă. De altă parte însă fondul de rezervă nu are numai menirea de a întări situația materială a băncii, a servi ca razim pentru anii slabi, ci și de a contrabalansa eventuale pierderi neprevăzute și eventualități neașteptate. Este prin urmare de dorit și practic, ca pentru un eventual caz de lipsă, o parte a acestui fond încă să fie plasat în valori, ce se pot preface imediat în bani.

Din cele de până aci rezultă, că dorim ca institutelor de bani să li-se impună modul cum au să plaseze o anumită parte a depozitelor lor, anume atât capitalurile depuse spre fructificare, pe timp mai îndelungat, cât și cele depuse în cont-curent și replătibile fără anunț prealabil. Titlul sub care banca prezintă capitalurile acestea în bilanț (depozite, ori creditori etc.) firește nu impoartă. Pentru mai mare claritate a bilanțului ar fi însă foarte de dorit, ca în privința aceasta să se procedeze după anumite norme fixe, în special să se fixeze cari anume pasive se pot conrage sub poziția „Creditori”.

În fondul de rezervă comun al institutelor de bani ar fi să se plaseze 25% ale totalității depozitelor, și anume în efecte de stat ungare. Dreptul de proprietate al băncii asupra efectelor rămâne firește intact, având dreptul a vinde din efecte plusul ce trece peste 25% ale depozitelor. Dacă în urma ridicării în masă a depozitelor banca ar fi necesitată a apela la fondul de rezervă, atunci ea este obligată a contracta la banca de emisiune, încredințată cu administrarea fondului de rezervă comun, un împrumut-lombard până la maximalul de 60% ale efectelor depozitate, pe lângă etalonul de lombard al băncii. Prin urmare efectele nu se pot vinde, ci numai amaneta. În modul acesta se ajung două scopuri: cu considerare la etalonul de lombard relativ urcat, banca ar apela la acest mijloc de mobilizare numai după ce a prefăcut deja toate celelalte valori în bani și le-a epuizat. De altă parte banca de emisiune, ca cel mai principal izvor de credit și în urma acesteia ca cea mai supremă și competentă sentinelă a creditului, s'ar orienta din bună vreme unde și asupra cărui lucru să vegheze.

După liquidarea celor 60% mai rămân $\frac{2}{5}$ adică 10% ale depozitelor. Dacă banca proprietară dorește, ca să i-se licuieze și restul acesta, atunci banca de emisiune, ca administratora a fondului de rezervă ar înștiința autoritatea supremă încredințată cu supraveghierea institutelor de bani, care apoi în propria sa sferă de competență ar face imediat dispozițiile necesare pentru suprarevizuirea situației băncii din chestiune. Revizorii și-ar înainta raportul către autoritatea supremă amintită, pentru luarea dispozițiilor necesare.

Drept autoritate supremă ar funcționa conziliul

institutelor de bani, ce ar fi a se creă și ai cărei membri ar fi:

Șeful centralei Băncii Austro-Ungare, (sau guvernorul băncii de emisiune independente) și șeful secției creditelor;

Directorul Cassei de păstrare poștale;

Directorii generali resp. executivi ai institutelor de bani din capitală, cari au capital societar de cel puțin K 10 mil. și ai institutelor de bani din provincie cu capital societar de cel puțin K 2 milioane;

Câte un secretar de stat al ministeriilor de comerț și finanțe;

Banchierii (proprietari de firme private) nominați eventual de ministrul de comerț;

Prezidentul „Asociației institutelor de bani ungare“.

Ar fi prematur a ne ocupa în detalii cu organizația acestui consiliu al institutelor de bani, care în afară de ședințele sale normale, trilunare, s'ar întruni în ședință la invitarea Băncii de emisiune de câteori ar cere trebuința. Că ce fel de organe de evidență și de control se vor dovedi necesare în praxă și că oare vor avea să fie acestea subordonate băncii de emisiune sau să funcționeze ca niște camere, dependente de consiliu, sunt chestiuni secundare, cari vor avea să se decidă ulterior.

Cetitorii în curent cu literatura de specialitate desigur vor fi observat că în ce privește întrebarea fondului de rezervă comun al institutelor de bani, sunt pentru adoptarea sistemului practicat la băncile de emisiune din Statele-Unite ale Americii de Nord, care cu unele modificări ne poate face bune servicii la realizarea reformei institutelor de bani. Comptroller of the currency de acolo ar fi înlocuit la noi prin Comptroller of the bankers numiți de consiliul suprem. În locul situațiilor săptămânale ale băncilor de emisiune ar veni la noi situația trilunară ori semestrală a bancherilor, astfel că marea publicitate încă s'ar putea convinge de situația satisfăcătoare a băncilor și bancherilor. În modul acesta s'ar preveni surprizele neplăcute și s'ar deschide aici în țară o piață largă hârtiilor de stat ungare, cari astfel ar face loc, în piețele mari, emisiunilor private.

Spesele de administrare ale fondului de rezervă comun și toate celelalte cheltuieli reclamate de această instituție s'ar putea acoperi din veniturile fondului de pericol. Venitul de interese al fondului firește este al băncilor în proporția participării lor la fond. *

(Va urmă).

Prelegerile economice pentru popor.

În coloanele foii noastre s'a scris adeseori asupra acestei teme. Chestiunea fiind de importanță principală, credem că este vrednică să se revină cât mai des asupra ei, să se atragă mereu atențiunea celor chemați de a o promova și să se arete căile și mijloacele priincioase acestei promovări.

Necesitatea prelegerilor economice cine nu o simte și nu o recunoaște? Avem convingerea că toți o recunoaștem.

Cum n'avem nici școli de agricultură, nici economii model, nici măcar cursuri economice și cum influința celorlalte institute de învățământ asupra dezvoltării economiei încă a fost foarte neînsemnată, —

lucru firesc — că toate straturile poporului nostru au rămas îndărăt în cultivarea tuturor ramilor economice.

De aici a urmat în multe părți rapida decadentă pe terenul economic, iar în alte părți stagnare în privința economică și cu aceasta deodată decadentă și în alte direcțiuni.

Lipsă, sărăcie, datorii, desechilibrare, emigrări, împreună cu întregul lor corț de alte nevoi, — sunt dovezile ce nu se mai pot dispută ale tristei situațiuni în care am ajuns.

Și cum am ajuns în această situație? Fără îndoială lipsa de lumină, de orientare, de indemn și de incurajare ne-au adus în această regretabilă stare.

Așa cum s'a răspândit până acum cultura în popor n'a fost de loc satisfăcătoare și cu atât mai puțin are să satisfacă pe viitor.

Preotul și învățătorul trebuie ajutați în lucrarea lor pentru cultura poporului; pentru că, lăsați și pe mai departe de capul lor, singuri, fără indemn, fără incurajare și mai ales neorientați asupra modului de procedare, — ei nu vor putea arăta nici pe viitor rezultate mai multămitoare și turma lor va da din rău în mai rău.

Cărțile și revistele sunt povățuitori prețioși în scopul promovării culturii și bunăstării. Dar acestea, durere, nu ajung pretutindeni. Și, dacă și ajung în mâna câtorva indivizi din comună, mulțimea nu aude, nu vede nimica, și rămâne și pe mai departe în amorigire, cu deprinderile și obiceiurile sale, adesea foarte rele și păgubitoare.

De aici necesitatea imperativă de a se găsi cât mai îngrabă căile și mijloacele, prin cari să străbatem în toate comunele noastre, la sufletul mulțimei, să-i arătăm prin vorbe și exemple ce și cum trebuie să lucreze mai cu minte, să-i dezvoltăm interesul pentru lucrurile aveau bune, să-i arătăm trebuința de a se organiza mai cu temei în privința culturală și economică. Cu un cuvânt să pornim masele spre progres în toate direcțiunile și astfel să ne asigurăm viitorul, pus la grele încercări.

În calea pentru ajungerea acestor scopuri prelegerile economice, temeinic organizate, sunt neapărat trebuincioase și ele ne vor face serviciile cele mai bune.

Avem noi măcar un început de organizare a prelegerilor economice?

Da, avem un început. *Reuniunile noastre agricole*, din Sibiu și Orăștie, țin de o serie îndelungată de ani câte un număr oarecare de prelegeri economice în comunele ce le aparțin. Influența lor binefăcătoare nu se poate contesta.

E al doilea an de când „Asociațiunea“ a început să organizeze mai sistematic prelegerile economice și cele de altă natură în despărțămintele sale. Câteva despărțăminte au lucrat cu rezultate multămitoare atât în anul trecut cât și în cel de față. Comitetul central al „Asociațiunii“ a distribuit în anul trecut peste 4000 broșuri, parte pentru a se pune cu ele bază bibliotecilor populare, parte pentru a se dărui celor ce știu

ceti în comunele unde s'au ținut și se țin prelegeri. Unele despărțăminte au procurat cărți și din mijloacele proprii în scopul sus amintit.

În unele despărțăminte s'a procedat cu totul practic arătându-se în mod intuitiv tot ce s'a putut arăta. În altele s'a luat în ajutor și aparatul de proiecțiune (schiopticonul), care face servicii foarte bune în asemenea ocazii. Alte despărțăminte au distribuit soiuri alese de semințe de legumi și altoi de pomi.

Avem noi persoane potrivite pentru ținerea prelegerilor?

Unde se caută se găesc. Se găesc în unele locuri persoane foarte potrivite. În despărțământul *Blaj* s. e. conducătorii prelegerilor sunt membrii comitetului cercual — împreună cu zelesul director — toți profesori în *Blaj*. Conferențiarii pentru unele subiecte sunt înșiși conducătorii. Pentru subiectele alese din sfera agriculturii s'au găsit acolo și specialiști. Afară de profesorul de economie dela institutul pedagogic au fost angajați ca conferențiar: administratorul domeniului metropolitan, un agronom diplomat și un proprietar cu cunoștințe temeinice și cu praxă frumoasă.

În desp. *Brașov* se țin prelegeri de toată lauda cu un singur conferențiar economic, învățător și agricultor practic.

În acest desp., la *Brașov*, se va aranja în timpul acestei veri și un *curs de albinărit* sub conducerea unui inv. în penz. și stupar practic.

În desp. *Brad* se compusese o listă de conferențiar și de conferențe mult promițătoare. Dar în cele din urmă a rămas zelesul domn Dr. I. Radu, profesor în *Brad*, aproape numai singur să ducă această sarcină destul de grea.

În despărț. *Orăștie* țin prelegerile 4 conferențiar (un preot, fost profesor, un preot și redactor, un dir. de bancă și un învățător și agricultor practic), toți harnici, pricepători și cu tragere de inimă pentru înaintarea țaranului.

În desp. *Șimleu* prelegerile se fac cu ajutorul a 7 învățători cari au participat la cursuri economice de specialitate (stupărit, pomărit, vierit, mătăsărit etc.).

Tot cam astfel s'a procedat și se procedează și în alte câteva despărțăminte.

Repetăm: unde se caută conferențiar se găesc. Nu e despărțământ în care să nu fie câțiva învățători ce au participat la cursuri economice. Preoții noștri toți fac agricultură, toți au îndemănare în vorbire. N'ar avea decât să consulte o carte bună de agricultură, cetind cutare capitol odată ori de douăori, și ar putea să țină o prelegere cât de bună.

În toate despărțămintele se găesc advocați, medici, funcționari de bancă și proprietari cu praxă, adesea foarte frumoasă, cari ar putea să țină prelegeri din specialitatea lor.

Începutul în direcția prelegerilor economice s'a făcut. „Asociațiunea“ va continua cu interes mereu crescând să promoveze această chestiune. Sperăm că organele despărțământelor cari au început să lucreze

cu prospecte așa frumoase, vor angaja neîntrerupt tot mai multe persoane destoinice și vor căuta să adune și ele din partea lor mijloacele necesare pentru izbânda deplină a prelegerilor.

Sperăm că despărțămintele cari până acum au stat pe gânduri, neîncrezătoare în puterile lor, vor începe să dea și ele semne de viață și vor aranja prelegeri.

Acțiunea pornită de „Asociațiune“ și de despărțămintele ei va trebui însă să fie sprijinită de toate instituțiile noastre și de toți factorii vieții noastre publice. În primul rând *băncile* vor trebui să se atașeze cu personalul lor și cu ajutoare în bani. *Bisericiile* vor trebui să aducă jertfe și în această privință. De asemenea *comunele* noastre.

Numai cu conlucrarea tuturor se va putea porni și susține o acțiune mare, generală și în adevăr salutară pentru binele săteanului și mijlocit pentru binele băncilor, bisericii, „Asociațiunii“, reuniunilor și tovarășilor.

S.

JURISDICȚIUNE.

Validitatea contractului de asigurare.

Contractul de asigurare asupra vieții nu se stinge, dacă asiguratul a întrelăsat plățirea premiei din cauză de morb greu.

(Curia reg. sub Nr. 305.1906 dela 17 Aprilie 1907).

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 29 Maiu 1907.

Cu apropierea ultimei cereri de numărare au crescut pe toate piețele. Situația băncii engleze nu s'a îmbunătățit în măsura așteptată, pentru a face posibilă în prezent o nouă reducere a etalonului de 4%. În Germania deși rezerva de bilete a crescut dela 111 milioane la 223.3 milioane mărei, încă nu este situațiunea așa de favorabilă ca în aceiaș perioadă din anul trecut, nici nu se simte banca destul de întărită pentru a reduce etalonul sub 5 $\frac{1}{2}$ %, silită fiind a țineă cont de referințele pieței din London.

Piața internă deasemenea arată o ameliorare destul de însemnată, crescând rezerva de bilete a băncii de emisiune dela 72— milioane la 128.8 milioane coroane, astfel este mare încredere că nici satisfacerea tuturor cererilor de ultimo nu va reclama dela bancă bilete supuse la dare. Fiind oferta de capitaluri pe piața liberă foarte modestă, discountul privat este relativ urcat.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„*Institut de credit și economii în Pui*“, este numele societății nou înființate în locul „*Puianei*“ a căreia înregistrare tribunalul, precum se știe, a respins-o pe motiv că în firmă ocură numele neoficial al comunei Pui. Recursele înaintate contra hotărârii amintite fiind respinse de toate instanțele judecătorești, fondatorii „*Puianei*“ au convocat o nouă adunare ge-

nerală, în care firma societății s'a fixat cu: „*Institut de credit și economii societate de acții*“. Statutele înaintate din nou la tribunal primind aprobarea, noua societate și-a putut în fine începe activitatea la 18 crt.

Ii dorim și din parte-ne prosperare și sperăm, că piedecile, ce s'au pus în calea înființării acestui institut vor servi ca dublu indemn publicului românesc din Pui și jur de a se grupă în jurul lui. *

CRONICA.

Alegere de director la „Crișana“ din Brad.

În urma concursului publicat la timpul său și în Revista noastră, director al institutului „Crișana“ din Brad a fost ales dl Vasile C. Osvadă, valorosul nostru colaborator și binecunoscutul și apreciatul nostru scriitor economic.

Felicităm pe conducătorii „Crișanei“ pentru buna achiziție, ce au făcut în persoana dlui Osvadă, care cu hărnicia și iubirea sa de muncă fără îndoială va implini toate așteptările juste legate de persoana sa și va duce la înflorire institutul încredințat conducerii sale.

Bănci nou românești. Sub firma „*Pluga-riul*“, institut de credit și economii, soc. pe acții este pe cale a se înființa în Boroșineu o nouă întreprindere financiară cu capital societății de K 100,000 în 1000 acții à K 100.

„*Pesăcana*“, institut de credit și economii, soc. pe acții în Pesac (cottagele Torontal) și-a ținut la 7 crt. adunarea generală de constituire. Informațiuni asupra capitalului și fondatorilor — ne lipsesc.

Bancnote false. În mai multe părți ale țării s'au descoperit iarăș bancnote false à K 50, cari au față de bancnotele veritabile următoarele semne distinctive: culoarea fundamentală a bancnotei este mai puțin violetă, la figuri culoarea vântată este mult mai închisă, liniile subțiri mult mai dure, decât la bancnotele veritabile, îndeosebi sunt spălăcite capetele de femei. Culoarea albastră deschisă, care împrejmuește numărul 50 de culoare albă, aflător în partea de jos a câmpului de mijloc, lipsește cu totul. Cifrele și cuvintele 77917 szám și Serie 1701 sunt de culoare cărămizie, în loc de culoarea chinovarului (Zinnober) roșu și cifrele sunt mai mari, decât la bancnotele veritabile. Ținute spre lumină falzificatele nu au culoarea palidă a bancnotelor veritabile, ci culoare albă.

Afară de falzificatele amintite mai circulă și bancnote false à K 20. Culoarea fundamentală a acestora nu este verde, ci constă din linii sure-negrii, tiparul culorii roșii este mai palid decât la bancnotele veritabile. Umbritura palidă a figurilor este de culoare albă și punctele negre, ce se pot observa pe umbritură cu lupa (sticla măritoare), lipsese de pe falzificate. Numărul este 58688, Seria 2594. *

Sumar.

Concurența. — Reforma institutelor de bani. — Prelegerile economice pentru popor. — Jurisdicțiune: Validitatea contractului de asigurare. — Revista financiară: Situațiunea. — Societăți financiare și comerciale: „Institut de credit și economii în Pui“. — Cronică: Alegere de director la „Crișana“ din Brad, Bănci nou românești, Bancnote false.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 29 Maiu 1907.

V A L O R I		Viena vinde	Bpesta vinde
A. Datoria de stat ungară.			
4	Renta ung. aur, scut. de dare	111-90	112-25
4	„ „ Cor. „ „	93-95	94-40
3 ¹ / ₂	„ „ „ „ „ „	82-75	83-50
—	Impr. cu premii à 100 fl. „ „	196 —	199 —
4	„ p. reg. Tisei și Seghedin, sc. de dare	146-75	150 —
3	Impr. p. regul. Porților de fier. „ „	76-10	77 —
4 ¹ / ₂	Oblig. de regalii croato-slavone „ „	101-75	101-50
4	„ rurale ungare „ „	94-55	95 —
4	„ „ croato-slav. „ „	—	96-50
B. Datoria de stat austriacă.			
4	Renta unit. conv. în cor, Mai-Nov., sc de dare	98-15	98-65
4	„ „ în hârtie, Febr.-Aug. „ „	98-10	98-65
4-2	„ „ în hârtie, Febr.-Aug. „ „	99-60	99-95
4-2	„ „ argint April-Oct.	99-60	99-97
4	Losuri din 1860 à fl. 500—	153—	155—
4	„ „ 1860 à fl. 100—	211-50	213—
4	„ „ 1864 à fl. 100—	258-50	260—
—	Renta austr. aur., scut. de dare . . .	117—	117-10
4	„ „ Cor. „ „ „	98-25	98-70
3 ¹ / ₂	„ „ de invest. „ „ „	88-30	—
C Alte datorii publice.			
4	Impr. orașului Budapesta din 1903, sc. de dare	93-40	93-60
5	„ „ Viena	102—	—
6	„ bulgar p. căi ferate din 1889 à frs 125	120-45	119-75
4	Imprumut Temeș-Bega din 1897	94-25	95—
D. Scrisuri fonciare, obligaț. com., etc.			
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	98-60	—
4	Banca austro-ungară 50 ani în florini . . .	99-95	99-95
4	„ „ 50 ani în coroane . . .	100-70	100-70
4	Banca com. ung. Pesta în fl	100—	101—
4 ¹ / ₂	„ „ în cor.	95-75	96—
4	Obl. com. „banca ung. Pesta cu 10% premie	106-60	107—
4 ¹ / ₂	„ „ repl. 60 ani	95-75	96—
4	Scris. fonc. I Cassă de păstr. patr., Pesta	95-75	96—
4	Obl. com. „ „ „ în cor	95-75	96-25
4	Obl. cu premii I. Cassă de păstr. patr. à K 100	—	116-50
4	Scris fonc Inst. de credit fonciar ungar în cor.	94-55	95—
4	Banca hipotecară ungară în cor.	100-30	101—
4 ¹ / ₂	„ „ „ „ „	95-75	95-75
4	Obl. cu premii Banca ung. hip à K 100 . .	—	115—
5	„Albina“, Sibiu	—	101—
4 ¹ / ₂	„ „ „ „ „	—	100—
4 ¹ / ₂	Cassa de păstrare generală Sibiu,	101-25	100—
4	„ „ „ Brașov	96-50	97—
4 ¹ / ₂	„ „ „ Brașov	101-50	101-50
4 ¹ / ₂	Inst. de credit fonciar Sibiu,	101-25	101—
4	„ „ „ „ „	97—	97—
E. Lozuri.			
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust din	276—	—
3	1880 à fl. 100	280-25	—
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din	253—	252—
4	1889 à fl. 100	106-25	110—
4	Impr. cu premii Banca ung. hipot	260—	—
2	„ „ sâmbesc à frs 100 —	23—	22-75
5	Los. p. regularea Dunării, din 1870 à fl. 100	443—	445—
—	Basilica—Budapesta à fl. 5—	184—	185—
—	Inst. de credit p. com. și indust. à fl. 100—	180—	180—
—	Buda. comuna à fl. 40—	46-50	48—
—	Pálffy, à fl. 40—	30-25	30-50
—	Crucea roșie austriacă, à fl. 10—	470—	485—
—	„ „ ungară, à fl. 5—	—	9-0
—	Losurile comunei Viena din 1874 à fl. 100—	—	11-75
—	Sanatorium Regina Elisabeta K 5—	—	—
—	Lozuri „Jó sziv“, à fl. 4—	—	—
F. Valute.			
—	Galbini imper pr. bucată	11-37	11-43
—	20 franci aur	19-18	19-18
—	20 marce aur	23-55	23-57
—	Sovereigns pr bucată	24-06	—
—	Ruble hârtie per bucată	2-53	2-53
—	100 Marce hârtie	117-82	117-95
—	100 franci hârtie	—	96-07
—	100 lire hârtie	95-70	95-90
—	100 lei hârtie	—	95—

Cursul pieții Sibiiu din 30 Maiu 1907.

	se cump.	se vând.
Galbini	K 11-22	11-32
Lei (bilete)	" 94-60	94-90
Lei (argint)	" 93-60	94-60
Marce (hârtie sau aur)	" 117-35	117-85
Napoleond'or	" 19-10	19-20
Lire turcești (aur)	" 21-50	21-70
Sovereigns	" 23-85	24-08
Ruble (hârtie)	" 252--	253 50
Ruble (argint)	" 245--	247--

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 29 Maiu 1907.

Grâu de Bănat	per 100 kg. vinde	19-20-20--
" " Tisa	" " " "	19-70-21--
" " Pesta	" " " "	19-60-20-35
" " Alba-reg.	" " " "	19-50-20-20
" " Bacica,	" " " "	19-30-20-10
Secară	" " " "	15-95-16-40
Orz	" " " "	14-15-14-70
Ovės	" " " "	15-95-16-60
Porumb	" " " "	12-05-12-25
Rapiță,	" " " "	---
Slănină (clisă)	" " " "	128-135--
Untură de porc B.-Pesta	" " " "	153-154--

Bursa de București.

Cursul din 29 Maiu 1907.

Rentă amort., impr. 185 mil. din 1903, 5%	vinde	Lei	102 ³ / ₄
" " " 274 " " 1890, 4%	"	"	92 ¹ / ₂
" " " 180 " " 1898, 4%	"	"	90
" " " seria A. și B. din 1905, 4%	"	"	89 ¹ / ₂
" " " convertită din 1905, 4%	"	"	89
Obligațiile Credit. județian și comunal 5%	"	"	100 ¹ / ₂
Serisuri fonciare rurale 5%	"	"	100 ³ / ₄
" " " " " 4%	"	"	88 ⁷ / ₈
" " " " " urb București 5%	"	"	98 ⁷ / ₈
" " " " " lași . . . 5%	"	"	95 ¹ / ₄

Banca de asigurare Transilvania.

— Sibiiu, strada Cisnădiei Nr. 5. —

Asigurări contra pericolului de foc și exploziune.

Asigurări pe viață în toate combinațiile.

Asigurări pentru cazuri de accidente.

Asigurări contra pagubelor prin grindină.

Asigurări contra infracției (furt prin spargere de casse și locuințe).

Nr. 2 (22—52)

Asigurări de sticle la galantare, etc.

Pentru bănci de credit condiții foarte avantajoase pentru asigurarea ipototecelor și reduceri considerabile de premii pentru membrii oricărei reuniuni agricole sau tovărășii economice.

În editura Delegațiunii Băncilor Române
au apărut:

Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1—, leg. K 1-50.

Anuarul Băncilor Române

Pe anii

1900 — 1901 — 1902 — 1903 — 1904 — 1905 — 1906.

Prețul: câte K 3—.

Se comandă la Administrația „Re-
vistei Economice“ în Sibiiu (Nagyszeben).

Au apărut

„BIBLIOTECA BĂNCILOR ROMÂNE“

Nr. 1.

Studii de contabilitate

(principiile fundamentale ale contabili-
tăței în partidă dublă)

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comere.

Nr. 2.

Băncile Române

din

Transilvania și Ungaria

de

Constantin Popp,
funcționar la Centrala „Albinei“, Sibiiu.

Nr. 3 și 4.

Efectele publice

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comere.

Nr. 5—8.

Studii practice de bancă

de

Ioan I. Lăpădatu,
secretarul institutului de credit și econ. „Ardeleana“.

Se pot procura dela domnii autori în Sibiiu și Orăștie
cele două dintâu à 50 fl., a treia cu K 1— și a
patra cu K 2—.

Ioan I. Lăpădatu